

Puljeopslag: Flere, bedre og mere fleksible aflastningstilbud til mennesker med demens og deres pårørende, der skal sikre pårørende et frirum fra sygdommen

I aftalen om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2020-2023 blev regeringen og aftalepartierne enige om at afsætte i alt 39 mio. kr. til en ansøgningspulje, der ligger i forlængelse af initiativ 12 i demenshandlingsplan 2025 vedrørende flere, meningsfulde og fleksible dag- og aflastningstilbud.

6. marts 2020

Sundhedsstyrelsen inviterer derfor kommuner til at ansøge om midler fra den aktuelle pulje til flere, bedre og mere fleksible aflastningstilbud til mennesker med demens og deres pårørende, der skal sikre pårørende et frirum fra sygdommen.

Sagsnr. 07-1003-52

Ansøgningspuljen på i alt 39 mio. kr. er fordelt på årene 2020-2023. Ansøgning skal være modtaget i Sundhedsstyrelsen **senest den 7. maj 2020, kl.12.00.**

Formål

Puljen skal sikre flere, bedre og mere fleksible aflastningstilbud til mennesker med demens og deres pårørende, der skal sikre pårørende et frirum fra sygdommen.

Med aflastning menes både tilbud der gives uden for hjemmet (aflastning), og tilbud der gives i hjemmet (afløsning). Aflastning giver de pårørende mulighed for midlertidigt at overdrage omsorgen for den demensramte borger til en anden person eller institution. Aflastning kan også ske ved, at pårørende til en borger med demens indgår i et tilbud om mental støtte og aflastning. Aflastning kan fx ske i løbet af dag- eller aftentimer og i weekender, og kan have forskellige former alt afhængig af varighed, anledning, udformning og af, om det er borgere med demens og/eller pårørende, der indgår i tilbuddet.

Puljen skal:

- Sikre flere og bedre aflastningstilbud til borgere med demens og deres pårørende.

Med 'bedre' tilbud menes, at tilbuddet er meningsfuldt og attraktivt for den enkelte borger med demens.

- Sikre fleksibilitet i aflastningstilbuddene, så de eksempelvis også omfatter behovet for støtte og aflastning aften, weekend og i døgntilbud.

For at sikre meningsfulde tilbud for borgere med demens og fleksibilitet i aflastningen af pårørende, er det vigtigt, at borgere med demens og pårørende inddrages i udvikling af tilbuddene, så disse i højere grad er tilpasset deres behov og ønsker.

- Sikre pårørende frirum for sygdommen.

Frirummet til pårørende kan sikres ved tilbud om aflastning, der giver pårørende tid til sig selv, eventuelt kombineret med tilbud om målrettet mental støtte og aflastning, der kan hjælpe pårørende til at mestre hverdagen, og derved sikre et frirum for sygdommen. Målrettet mental støtte og aflastning kan kun indgå som et element i det samlede aflastningstilbud.

Målrettet mental støtte og aflastning kan eksempelvis være peer to peer rådgivning, undervisning i mindfulness, psykoeducation eller tilbud med fokus på sygdomslære, mestring og rådgivning mm.¹ Tilbud kan have forskellige former alt afhængig af varighed, anledning og udformning.

Baggrund

Mange pårørende til mennesker med demens yder en betydelig omsorgsindsats, og rollen som nærmeste omsorgsgiver kan være både psykisk og fysisk belastende.

Kommunerne er allerede i dag forpligtet til at sørge for tilbud om afløsning i hjemmet og aflastning af ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer et menneske med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet.

Der er imidlertid behov for at styrke indsatsen ved at sikre en mere ensartet kvalitet og fleksibilitet i tilbuddene.

Erfaringer fra tidligere aflastningspuljer

Den aktuelle pulje bygger videre på erfaringer fra to tidligere aflastningspuljer *Aflastning af pårørende til demente i egen bolig*² samt *Flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud samt støtte til yngre med demens*³.

Erfaringsopsamlingerne kan hentes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside. Vi anbefaler, at ansøger orienterer sig heri, inden ansøgningen skrives.

Der indgår i alt 15 projekter i de to erfaringsopsamlinger, som peger på følgende centrale aspekter, når der skal gennemføres meningsfulde og fleksible aflastningstilbud (indsatser) for borgere med demens og deres pårørende:

¹ *Peer-to-peer-rådgivning*: De fleste definitioner på per-to-peer rådgivning handler om at give og modtage hjælp baseret på respekt og gensidighed mellem mennesker, der har fælles erfaringer, fx med angst, depression, misbrug eller fysiske lidelser. Læs fx mere om Peer-støtte på Socialstyrelsens [Vidensportal](#).

Psykoeducation er en undervisningsform med aktiv involvering af deltagerne og deres erfaringer, som fokuserer på at styrke deltagerens viden og handlekompetencer. Sundhedsstyrelsens kursusforløb ['Samvær med mennesker med demens'](#) et eksempel på psykoeducation.

² Erfaringsopsamlingen for puljen *Aflastning af pårørende til demente i egen bolig* kan læses [her](#). Puljen tog udgangspunkt i en undersøgelse fra Socialstyrelsen om behovet for afløsning og aflastning blandt pårørende til mennesker med demens, der pegede på en række opmærksomhedspunkter ved etablering af nye tilbud. Socialstyrelsens undersøgelse er fra 2013 og kan læses [her](#).

³ Erfaringsopsamlingen for puljen *Flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud samt støtte til yngre med demens* kan læses [her](#).

Opsporing og rekruttering tager tid – vær tålmodig og giv ikke op. Tag fra starten højde for, at det tager tid at opspore borgere med demens og deres pårørende, som kommunen ikke allerede har kontakt til, og som kan have glæde af et aflastningstilbud. Nogle borgerne og pårørende har desuden brug for betænkningstid i forhold til at deltage i indsatsen. Det kan kræve gentagne henvendelser fra medarbejderne for at motivere borgere og pårørende til at deltage. Også rekruttering af frivillige tager tid, og det kan det være nødvendigt med direkte henvendelse til potentielle kandidater.

Erfaringsopsamlinger fra de to tidligere puljer kan give inspiration til opsporing og motivering af borgere og pårørende samt rekruttering af frivillige.

Inddrag demenskoordinatoren som central aktør i opsporingen. Demenskoordinatoren spiller ofte en central rolle i opsporingen. Andre medarbejdere med tæt kontakt til borgerne kan bidrage, fx hjemmeplejen, sygeplejen eller visitationen, som kommer i borgerens hjem. Tidlig opsporing kan fremmes ved at kontakte regionens Udredningsenhed og få oplysning om alle nydiagnostiserede, som accepterer, at deres navn videregives.

Inddrag borgerens og de pårørende ønsker og behov. For at sikre, at tilbuddene er meningsfulde og fleksible, er det vigtigt at kende ønsker og behov hos både borgerne med demens og deres pårørende, når indholdet i indsatsen skal vælges eller udvikles. Tværfaglige medarbejderteams med flere kompetencer kan brede viften af tilbud ud, så det bliver lettere at imødekomme flere interesser. Eksempelvis har fysisk aktivitet⁴ og udflugter tidligere vist sig at blive særdeles påskønnet af borgere med demens.

Erfaringsopsamlinger fra de to tidligere puljer indeholder konkrete eksempler, som kan give inspiration til at afdække ukendte ønsker og behov.

Fleksibilitet er guld værd. Pårørende kan fx have behov for, at de med kort frist kan aftale aflastning i hjemmet. For borgere med demens kan der fx være behov for, at aktiviteterne tilpasses fra gang til gang, alt efter hvor påvirkede de er af sygdommen.

Sørg for en varm og tryk stemning. Varme og tryk rammer i tilbuddet er vigtigt. Det kan blandt andet skabes ved, at de samme medarbejdere går igen. Foregår indsatsen ude af hjemmet, er fælles måltider, imødekommende personale samt en rolig og demensvenlig indretning nogle af de elementer, der med fordel kan tænkes ind.

Transport er afgørende. Hvis pårørende selv skal stå for kørsel eller bestilling af transport, eksempelvis hos flextrafik, oplever de tilbuddet mindre aflastende, da store dele af deres 'alenetid' bruges på transport.

Anden inspiration

Alzheimerforeningens undersøgelse *Kommunernes demenstilbud*⁵ beskriver, at jo tidligere nydiagnosticerede borgere med demens og deres pårørende kontaktes af

⁴ Sundhedsstyrelsens *Demenstræningsguide* er ét eksempel, der kan give inspiration til fysisk træning og aktivitet for mennesker med demens. Demenstræningsguiden kan hentes på Sundhedsstyrelsens [hjemmeside](#).

⁵ *Kommunernes demenstilbud. Rapport på baggrund af spørgeskemaundersøgelse blandt personer med demens og pårørende i Danmark.* Alzheimerforeningen. Januar 2020. Kan læses [her](#).

kommunen, jo flere finder kommunens tilbud relevant. Andelen af nydiagnosticerede, som finder kommunens tilbud relevant, falder markant alt efter om de kontaktes én, to eller fire uger efter, diagnosen er stillet.

*Værktøjskassen – støtte til et liv med demens*⁶ fra Nationalt Videnscenter for Demens kan klæde både borgere med demens og pårørende på til at håndtere sygdommen og de udfordringer, den medfører. Redskaberne i Værktøjskassen kan blandt andet anvendes til at tilrettelægge kurser for borgere med demens og pårørende samt samtalegrupper for pårørende.

Evalueringen af Sundhedsstyrelsens projekt *Samvær med mennesker med demens* viser, at samværet med andre pårørende er meget værdsat, da det giver de pårørende mulighed for at kunne få luft for deres følelser og bekymringer samt dele svære og genkendelige situationer med hinanden⁷.

Målgruppe

Puljens målgruppe er mennesker med demens i egen bolig og deres ægtefælle, partner, samlever eller andre nære pårørende.

Krav til ansøgere

Hvem kan søge om midler fra puljen?

Puljen kan søges af kommuner. Der kan i forbindelse med ansøgningen etableres partnerskaber eller indgås samarbejdsaftaler med andre kommuner.

Hvad kan der søges om støtte til?

Der kan ansøges om støtte til:

- Ansættelse og løn til tovholder/projektleder/projektansatte/ evt. undervisere.
- Konsulentbistand i nødvendigt og begrænset omfang.
- Udvikling og formidling af materialer og metoder, der er afgørende for projektets gennemførelse.
- Udgifter i relation til samarbejde med frivillige organisationer/frivilligcentre.
- Kørselsudgifter iht. statens laveste takst.
- Egevaluering i begrænset omfang med henblik på at få viden om projektets virkning samt understøtte projektets forankring efter puljens udløb.
- Revision af projektets regnskab.

Der kan ikke ansøges om midler til:

- Køb af it-udstyr og andet apparatur.
- Forskningsprojekter.
- Aktiviteter og lønmidler, der har karakter af almindelig drift, husleje og telefon.
- Dækning af moms, der kan afløftes.

⁶ *Værktøjskassen – støtte til et liv med demens*. Nationalt Videnscenter for Demens. 2018. Kan hentes på <http://www.videnscenterfordemens.dk/vaerktoejskassen/>

⁷ *Samvær med mennesker med demens – Evaluering af kursusforløb til pårørende*, Sundhedsstyrelsen 2017. Kan læses [her](#)

Betingelser for at modtage støtte

Ansøger skal bl.a. beskrive følgende i ansøgningen:

- Eksisterende tilbud (indhold, omfang, fleksibilitet mv.).
- Målgruppe
- Forventet antal pårørende og mennesker med demens, der vil blive omfattet af indsatsen.
- Projektets tidsplan med aktiviteter, leverancer og milepæle.
- Projektets budget.

Kriterier for udvælgelse af ansøgninger

Sundhedsstyrelsen vurderer ansøgningerne ud fra følgende kriterier, som vil blive vurderet efter, i hvor høj grad de skønnes opfyldt:

1. I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver de indsatser, der iværksættes for at sikre flere, bedre og meningsfulde aflastningstilbud til mennesker med demens og deres pårørende.
2. I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver, hvordan projektet bygger videre på eksisterende tilbud, og hvilken viden og/eller erfaringer, som projektet vil tage afsæt i.
3. I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver, hvordan projektet understøtter, at fleksibiliteten i aflastningstilbuddene bl.a. også omfatter behovet for støtte og aflastning aften, weekend og i døgntilbud.
4. I hvilken grad ansøgningen klart og præcist anskueliggør, at de beskrevne indsatser understøtter, at pårørende aflastes og sikres et frirum fra sygdommen.
5. I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver projektets organisering og ledelsesmæssige forankring samt opstiller klare mål for projektet, kriterier for hvornår målene er opfyldt, samt hvordan målopfølgningen evalueres.

Under hensyn til puljens størrelse og størrelsen af det enkelte projekt, kan Sundhedsstyrelsen ud fra et fagligt skøn foretage en reduktion af den støtte, der tildeles projektet.

Medfinansiering er ikke et krav for at kunne ansøge, men vil blive vurderet positivt i den samlede vurdering af de indkomne ansøgninger.

Sundhedsstyrelsen anbefaler som nævnt, at ansøger orienterer sig i erfaringsopsamlingerne fra de to foregående aflastningspuljer inden ansøgningen skrives.

Økonomi

Der er afsat i alt 39 mio. kr. i 2020-2023 til ansøgningspuljen. Herudover er der afsat 1 mio. kr. til Sundhedsstyrelsens forarbejde forud for puljeopslag samt løbende administration af puljen mv.

Ansøgningspuljen vil blive fordelt med tilsagn for 9,4 mio. kr. i 2020, tilsagn for 9,9 mio. kr. i 2021, tilsagn for 9,9 mio. kr. i 2022 og tilsagn for 9,8 mio. kr. i 2023. Tilsagn for 2021, 2022 og 2023 er med forbehold for vedtagelse af finansloven for

de pågældende år. Der er kun en ansøgningsrunde, hvor alle midler om muligt tildeles ansøgere.

De tildelte tilsagn i 2020, 2021, 2022 og 2023 kan anvendes i hele projektperioden. Projektet skal være igangsat i 3. kvartal 2020, og være afsluttet senest 1. december 2023.

Afrapportering

Ansøger er forpligtet til at indsende en kort projektstatus 3 gange i projektperioden og en afsluttende afrapportering til Sundhedsstyrelsen. Projektstatus og den afsluttende afrapportering omfatter både fagligt indhold og økonomi. Sundhedsstyrelsen udarbejder skabeloner til den korte projektstatus og den afsluttende afrapportering.

Den afsluttende afrapportering skal indeholde en egevaluering, der skal sandsynliggøre hvorvidt, hvordan og hvorfor projektets mål er opnået. Rapporten skal endvidere kunne beskrive, hvordan projektets resultater og evt. metoder vil blive gjort tilgængelige og formidlet til andre aktører, hvor det er relevant. Hvor det er muligt vedlægges eventuelle produkter af projektet, som kan inspirere og anvendes af andre.

Kommunerne skal som led i afrapporteringen redegøre for hvor mange pårørende og mennesker med demens, der har benyttet de fleksible aflastningstilbud, herunder eventuelle tilbud om mental støtte og aflastning.

Ansøgningsprocedurer

Ansøgningen (del 2) må maksimalt fylde 5 sider ekskl. budgetskemaer mv. og evt. andre bilag, som ansøger har vedlagt.

Alle dele af Sundhedsstyrelsens ansøgningskema (inklusive budgetskemaer) skal anvendes og udfyldes.

Ansøgningen sendes *underskrevet*, elektronisk, til aedpulje@sst.dk. I emnefeltet skrives "Fleksible aflastningstilbud og frirum" og navn på ansøger.

Ansøgningsfristen er den 7. maj 2020, kl. 12.00.

Yderligere oplysninger

Sundhedsstyrelsen kan kontaktes i ansøgningsperioden vedr. spørgsmål til puljen. Spørgsmål stillet efter 24. april 2020 kan ikke forventes besvaret. Spørgsmål og svar af generel karakter vil blive offentliggjort på Sundhedsstyrelsens hjemmeside: <https://www.sst.dk/da/Puljer/Flere-bedre-og-mere-fleksible-aflastningstilbud-for-borgere-med-demens-og-deres-paaroerende>

Generelle faglige spørgsmål kan rettes til projektleder Abelone Løgstrup, tlf: 93 59 01 68, e-mail: kaal@sst.dk.

Spørgsmål vedr. økonomi og administration kan rettes til Kasper Dahl, tlf.: 72 26 94 54, e-mail: kad@sst.dk

